

Schrijven op het menu

Taalhandeling:	Leerlingen kiezen zelf.
Schrijftaak:	Leerlingen kiezen zelf een tekstsoort.
Lesdoel:	Strategie van de gekozen schrijftaak goed toepassen
Nieuwsbegrip- onderwerp:	Le Grand Départ, Tour de France in Utrecht (week 27)

beschrijven

verklaren

instrueren

overtuigen

verhaal

De Nieuwsbegrip schrijflessen werken met één handleiding voor A en B. Aanwijzingen voor verschillen tussen A en B en voor werken met zwakke en sterke leerlingen vindt u in de handleiding vetgedrukt en op pagina 5.

Overzicht van de twee lessen

Les 1

1. Gesprek over de dit jaar geleerde tekstsoorten (voorkennis ophalen)
2. Ideeën bedenken rond het onderwerp bij verschillende tekstsoorten (inhoud verzamelen)
3. Leerlingen kiezen tekstsoort, publiek en of ze samen of alleen schrijven (plannen)
4. Tekst schrijven.

Les 2

5. Voorgelezen teksten beluisteren en juiste tekstsoort erbij kiezen. Tops geven bij alle teksten (effect op de lezer ervaren).
Tekst publiceren/verzenden.
6. Reflectievragen.

Handleiding Les 1

Materiaal

- Voor de leerlingen: opdrachtblad en blaadjes voor schrijven van hun tekst.

Vooraf

- Verzamel kranten met nieuwsberichten over de hitte, op papier of online. Haal boeken in de klas over de seizoenen, de aarde, de zon enz. Leg ze klaar in het lokaal.
- Deel de opdrachtbladen niet meteen aan het begin van de les uit!
- Kopieer pagina 6 voor de leerlingen. U kunt deze één keer kopiëren per tweetal (B) of groepje van 4 (A).

Introductie:

Noem het Nieuwsbegrip onderwerp van week 27, de Tour de France die vertrekt uit Utrecht, en wijs op de hitte waar de renners soms in moeten fietsen. Vandaag gaan de leerlingen schrijven over de hitte.

OPDRACHT 1

Voorkennis ophalen: welke tekstsoorten hebben we geleerd?

0. Deel de opdrachtbladen pas uit bij 4!
1. Maak met de leerlingen een woordweb op het bord. Laat leerlingen in een klassengesprek zo veel mogelijk over hitte vertellen en noteer dit in het woordweb: (Onderstaande vragen bieden stof voor **beschrijvende**, **verklarende**, **overtuigende** en **instructieteksten** en **verhalen** of **gedichten**.)
 - Waar denk je aan bij hitte?
 - Wat zie je op een hete dag?
 - Wat doen mensen op een hete dag?
 - Welke voorwerpen horen bij een hete dag?
 - Wat zijn de belangrijkste verschillen tussen een koude winterdag en een hete zomerdag?
 - Wat vind je zelf leuk om te doen op een hete dag?
 - Wat zie je op tv over de hitte?
 - Hoe komt het eigenlijk dat het zo heet is?
 - Hoe komt het dat het in de zomer veel warmer is dan in de winter?
 - Wil je in een land wonen waar het altijd heet is? Waarom wel/niet?
 - Kun je goed leren als het heet is? Waarom wel/niet?
 - Moet school vrij geven als het heet wordt? Waarom wel/niet?
 - Waar moet je op letten als het een hete dag wordt?
 - Hoe moet je je beschermen tegen hitte?
 - Hoe moet je dieren beschermen tegen hitte?
 - Wat is de hoogste temperatuur die je ooit hebt meegemaakt? Wat was die temperatuur en waar was dat?
2. Leg uit: wat je gaat schrijven over de hitte mag je vandaag zelf weten. Je mag zelf kiezen wat voor soort tekst het wordt.
3. Laat leerlingen vertellen:
 - Wat voor soort teksten hebben we leren schrijven dit jaar?
 - Waar moet je op letten als je die teksten schrijft?Laat in het gesprek de geleerde strategieën bovenkomen, laat de leerlingen de stappen benoemen en zet de namen van de strategieën op het bord.
4. Deel nu de opdrachtbladen uit. De leerlingen schrijven de namen van de strategieën op.

NB: Houd de vragen uit 1 bij de hand om eventueel te gebruiken bij opdracht 2.

OPDRACHT 2

Vorbereiden: ideeën bedenken bij tekstsoorten

Wijs de leerlingen op de krantenartikelen en informatieve boeken die ze kunnen raadplegen.

1. **Niveau A:** Maak groepjes van vier, geef elk groepje een van de tekstsoorten en laat hen een of meer voorbeelden bedenken van die tekstsoort met het onderwerp hitte.
Niveau B: Geef de leerlingen tijd om zelf bij elke tekstsoort voorbeelden te bedenken en die op te schrijven. Ze mogen overleggen met hun schrijfmaatje.
2. Bespreek de ideeën klassikaal. Geef zoveel mogelijk leerlingen of groepjes een beurt.

3. **Differentiatie:** (1) Zwakke schrijvers werken bij 1 met u samen aan de instructietafel. (2) Zwakkere schrijvers kunt u helpen door hen te laten kiezen uit een aantal van de vragen bij opdracht 1. (3) De hier beschreven niveaus A en B kunt u ook gebruiken om binnen uw groep te differentiëren.

OPDRACHT 3 Wat ga je schrijven en voor wie? Een menu kiezen

Niveau A: De leerlingen bespreken in hun groepje welke tekstsoort ze definitief kiezen en wat ze gaan schrijven. Ze beslissen of ze de tekst zelf schrijven of samen met een ander groepslid en ze kiezen een publiek.

Niveau B: De leerlingen bespreken met hun schrijfmaatje wat voor tekst ze gaan schrijven en voor wie. Ze kiezen of ze samen een tekst schrijven of individueel en ze kiezen een publiek.

De leerlingen vullen hun keuzes in op de menukaart.

Differentiatie: (1) zwakke schrijvers werken met u samen aan de instructietafel.

OPDRACHT 4 Je tekst schrijven

De leerlingen schrijven hun tekst. Deel het blad met de strategieën (pagina 6 van dit document) uit per tweetal of per groepje. Zij kunnen de instructieblokken bij het schrijven raadplegen.

Vertel de leerlingen dat ze in de volgende les hun tekst mogen voorlezen.

Differentiatie: zwakke schrijvers werken met u samen aan de instructietafel.

Afronding

- Maak afspraken over het afmaken van de teksten die nog niet klaar zijn.
- Zorg ervoor dat u de hun teksten gelezen hebt voordat u les 2 geeft. Zie daar bij *Vooraf*.

Handleiding Les 2

Materiaal

- Voor de leerlingen: opdrachtblad.

Vooraf

- Zorg ervoor dat u de geschreven teksten gelezen hebt voordat u les 2 geeft. Noteer welke leerling welke tekstsoort gebruikt heeft.
- Zorg dat er ruimte in het lokaal is om leerlingteksten op te hangen.

OPDRACHT 5 De teksten voorlezen

1. Laat (liefst veel) leerlingen de teksten voorlezen, in ieder geval leerlingen met verschillende tekstsoorten. De andere leerlingen luisteren goed en schrijven op welke tekstsoort bij de tekst hoort. Na elke tekst checkt u dit en wanneer er onduidelijkheid is over de tekstsoort, bespreekt u dit: welke strategie herkennen de leerlingen in de tekst? Wat is het precies dat ze herkennen?

2. Hang de teksten op en/of laat leerlingen ze lezen. Leg bij elke tekst een of meer blaadjes neer. De leerlingen schrijven daarop wat ze goed vinden aan de tekst (tops).
3. Daarna publiceren ze de teksten of verzenden die naar de beoogde lezer (publiek).

OPDRACHT 6 Terugkijken op de les

De leerlingen beantwoorden de vragen. Bespreek de antwoorden met elkaar na. Voor het beantwoorden van vraag 1 kunt u het overzicht hieronder gebruiken.

1437	Cobra ontsnapt	Beschrijving van een slang	Beschrijven
1439	Ebola	Een verhaal afmaken	Fictie
1441	Uitsterven dieren	Beschrijving van een uitgestorven dier	Beschrijven
1444	Halloween	Halloween en St. Maarten vergelijken	Beschrijven
1446	Val Berlijnse muur	Een poster met instructies om goed samen te werken	Instrueren
1448	Vogelgriep	Een verzorgingskaart voor jouw huisdier	Instrueren
1450	Tyfoon Hagupit	Een rampenwijzer voor thuis	Instrueren
1504	Nationale Tuinvogeltelling	Verhaal over een fantasievogel	Fictie
1506	De poëzieweek 2015	Gedicht waarin iets gewoons niet meer gewoon is	Verklaren
1508	Zelfrijdende vrachtwagens	Verklarende tekst over automatiseringsverschijnsel	Verklaren
1511	Week van het geld	Flyer over omgaan met geld	Verklaren
1513	Moestuintjes	Verklarende tekst over hoe planten groeien	Verklaren
1515	Max Verstappen	Tekst over wie je held is en een gouden ster verdient	Overtuigen
1517	70 jaar bevrijding	Voorstel voor andere manier van herdenken	Overtuigen
1521	Aardbeving Nepal	Reclameposter voor een zelfbedacht goed doel	Overtuigen
1523	Wereld niet-rokendag	Sprookje over iemand die van een slechte gewoon af wil	Fictie
1525	Vrouwenvoetbal	Overtuigende tekst over wel of niet gemengd sporten	Overtuigen
1527	Grand Départ	Kies zelf een tekstsoort en schrijf een tekst over de hitte	Zelf kiezen

Afronding

Dank alle leerlingen voor hun inzet bij deze (en alle andere) schrijflessen.

Verschillen in de lessen tussen niveau A en B

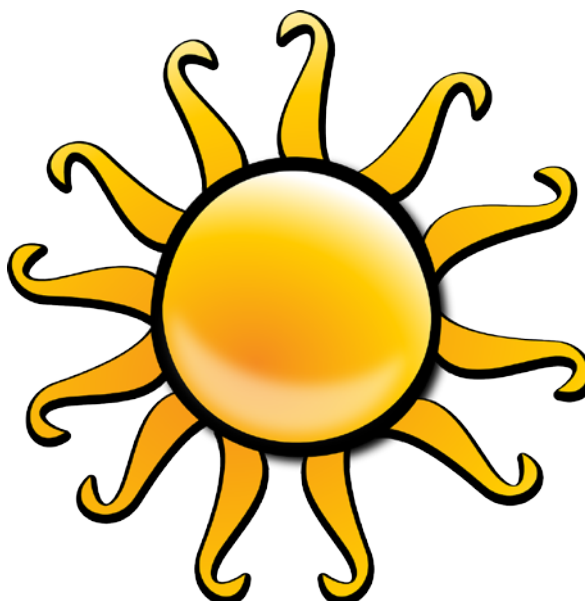
	B	A
Opdrachtblad	Formulering in groep 7/8-taal	Formulering in groep 5/6-taal
Ideeën bedenken	Individueel, eventueel met schrijfmaatje, tekstsoort en voorbeelden bedenken	In groepje van drie bij gegeven tekstsoort ideeën bedenken.
Schrijftaak plannen	Met schrijfmaatje bespreken en kiezen om eventueel samen te schrijven.	Met groepsleden bespreken en kiezen om eventueel met ander groepslid samen te schrijven.

Niveaus bij Nieuwsbegrip Schrijven

Verschillen tussen leerlingen kunnen op het gebied van schrijfvaardigheid groot zijn. In de Nieuwsbegrip schrijflessen gaan we hier op de volgende manieren mee om:

- Niveau A en B hebben **verschillende opdrachtbladen**. De instructies zijn op niveau A eenvoudiger geformuleerd en opdrachten kunnen eenvoudiger zijn.
- A en B hebben **dezelfde handleiding**. De schrijftaak en de lesopbouw is op beide niveaus hetzelfde. Soms geeft de handleiding aan wat het verschil is tussen A en B.
- Aan leerlingen uit groep 5-6 stelt u **andere eisen** dan aan leerlingen in groep 7-8 waar het gaat om de kwaliteit van hun tekst. Deze eisen vindt u terug in de rubrics: niveau A presteert op A1 en A2, B presteert op B1 en B2. Rubrics zijn opgenomen in instructie- en oefenlessen, niet in ervaarlessen.
- In de handleiding vindt u eveneens **extra aanwijzingen voor zowel snelle als langzame leerlingen**. Dit zijn aanwijzingen die voornamelijk betrekking hebben op meer of minder ondersteuning. Voorbeelden zijn een extra stukje schrijven voor snelle leerlingen en werken aan de instructietafel voor langzamere leerlingen.

**Nieuwsbegrip
Schrijven wenst u
prettige vakantie!**

Overtuigende tekst (SLAK)

S: Wat is de **Situatie**? Over welk onderwerp gaat je tekst precies?

L: **Laat je mening horen!** Wat vind je er zelf van?

A: Geef **Argumenten**. Schrijf op waarom je dat vindt.

K: Eindig met een **Klapper van een zin**. Met die zin maak je nog eens heel goed duidelijk maken wat je mening is.

Instructietekst (KLUNS)

KLU: Wat is de **Klus**? Waar gaat de tekst precies over? Wat gaat de lezer ermee doen?

N: Wat heb je **Nodig**? Wat is er allemaal nodig om de klus uit te voeren?

S: Wat zijn de **Stappen**? Schrijf heel precies de stappen op die de lezer moet zetten. Let erop dat ze in de goede volgorde staan.

Beschrijvende tekst (BEVERS)

BE: Bekijk: bekijk eerst goed wat je precies gaat beschrijven.

VER: Vergelijk: vergelijk het met iets anders, dan weet je wat er bijzonder aan is en wat je op moet schrijven.

S: Schema: maak een schema met alles wat je wilt noemen in je beschrijving. Zet de dingen die bij elkaar horen bij elkaar.

Verklarende tekst (VOGELS)

V: Wat is het **Verschijnsel**? Wat ga je precies verklaren in jouw tekst?

O: Wat zijn de **Oorzaken**? Wat zijn de oorzaken van het verschijnsel? Waardoor is het zo gekomen, waardoor is het verschijnsel ontstaan?

GEL: Wat zijn de **Gevolgen**, nu **En Later**? Wat gaat er gebeuren?

Tip! Gebruik oorzaak-gevolgwoorden zoals: *daardoor, omdat, want, als... dan..., doordat*

Verhalende tekst

Als je een verhaal schrijft is het belangrijk eerst deze vier vragen voor jezelf te beantwoorden:

1. **Wie is jouw hoofdpersoon?** Dit is de belangrijkste persoon in jouw verhaal.
2. **Wat wil jouw hoofdpersoon bereiken?** Wat wil de hoofdpersoon voor elkaar krijgen?
3. **Wie of wat zit jouw hoofdpersoon in de weg?** Welk probleem komt de hoofdpersoon tegen?
4. **Hoe loopt jouw verhaal af?** Hoe eindigt het verhaal en wat gebeurt er met de hoofdpersoon? Hoe wordt het probleem opgelost?

Als je deze vragen hebt beantwoord, weet je ongeveer wat er in je verhaal gaat gebeuren.